

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 14. decembra 2021 *

„Predhodno odločanje – Državljanstvo Unije – Člena 20 in 21 PDEU – Pravica do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic – Otrok, rojen v državi članici gostiteljici svojih staršev – Rojstni list, izdan v tej državi članici, v katerem sta za tega otroka navedeni dve materi – Zavrnitev izvirne države članice ene od teh mater, da izda rojstni list za navedenega otroka, ne da bi imela informacije o tem, kdo je njegova biološka mati – Taka listina kot pogoj za izdajo osebne izkaznice ali potnega lista – Nacionalna ureditev te izvirne države članice, v kateri se osebama istega spola starševstvo ne priznava“

V zadevi C-490/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Administrativen sad Sofia-grad (upravno sodišče v Sofiji, Bolgarija) z odločbo z dne 2. oktobra 2020, ki je na Sodišče prispela istega dne, v postopku

V. M. A.

proti

Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, L. Bay Larsen, podpredsednik, A. Arabadjiev, predsednik senata, K. Jürimäe, predsednica senata, C. Lycourgos, E. Regan, N. Jääskinen, predsedniki senatov, I. Ziemele, predsednica senata, in J. Passer, predsednik senata, M. Ilešič (poročevalec), J.-C. Bonichot, T. von Danwitz in N. Wahl, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: M. Aleksejev, vodja oddelka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 9. februarja 2021,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za V. M. A. D. I. Lyubenova, advokat,
- za bolgarsko vlado T. Mitova in L. Zaharieva, agentki,

* Jezik postopka: bolgarščina.

- za nemško vlado sprva J. Möller in S. Heimerl, nato J. Möller, agenta,
- za špansko vlado sprva S. Centeno Huerta in M. J. Ruiz Sánchez, nato M. J. Ruiz Sánchez, agentki,
- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- za madžarsko vlado M. Z. Fehér in Z. Biró-Tóth, agenta,
- za nizozemsko vlado C. S. Schillemans, agentka,
- za poljsko vlado E. Borawska-Kędzierska, A. Siwek-Ślusarek in B. Majczyna, agenti,
- za slovaško vlado B. Ricziová, agentka,
- za Evropsko komisijo sprva E. Montaguti, I. Zaloguín in M. Wilderspin, nato E. Montaguti in I. Zaloguín agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 15. aprila 2021

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(2) PEU, členov 20 in 21 PDEU ter členov 7, 9, 24 in 45 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med V. M. A. in Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“ (občina Sofija, okraj Pančarevo, Bolgarija) (v nadaljevanju: občina Sofija), ker je zadnjenavedena zavrnila izdajo rojstnega lista za hčer V. M. A. in njene žene.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Člen 2 Konvencije o otrokovih pravicah, ki jo je sprejela Generalna skupščina Združenih narodov 20. novembra 1989 (*Recueil des traités des Nations unies*, zvezek 1577, str. 3), določa:
 - „1. Države podpisnice spoštujejo in vsakemu otroku, ki sodi pod njihovo pravno pristojnost, jamčijo s to Konvencijo priznane pravice brez kakršnegakoli razlikovanja, ne glede na raso, barvo, spol, jezik, veroizpoved, politično ali drugo prepričanje, narodno, etnično ali družbeno poreklo, premoženje, onespoblnost, rojstvo ali kakršenkoli drug položaj otroka, njegovih staršev ali zakonitega skrbnika.
 - 2. Države podpisnice s sprejetjem vseh ustreznih ukrepov zagotovijo varstvo otroka pred vsemi oblikami razlikovanja ali kaznovanja zaradi položaja, delovanja, izraženih mnenj ali prepričanj njegovih staršev, zakonitih skrbnikov ali družinskih članov.“

4 Člen 7 te konvencije določa:

„1. Otrok bo takoj po rojstvu vpisan v rojstno matično knjigo in ima od rojstva pravico do imena, pravico pridobiti državljanstvo in po možnosti pravico, da pozna svoje starše in da le-ti skrbijo zanj.

2. Države podpisnice zagotovijo uresničevanje teh pravic v skladu s svojo notranjo zakonodajo in obveznostmi, ki jim jih nalagajo ustrezni mednarodni akti s tega področja, še posebej tam, kjer bi bil otrok sicer brez državljanstva.“

Pravo Unije

Pogodba EU

5 Člen 4(2) PEU določa:

„Unija spoštuje enakost držav članic pred Pogodbama kot tudi njihovo nacionalno identiteto, ki je neločljivo povezana z njihovimi temeljnimi političnimi in ustavnimi strukturami, vključno z regionalno in lokalno samoupravo. Spoštuje njihove temeljne državne funkcije, zlasti zagotavljanje ozemeljske celovitosti, vzdrževanje javnega reda in varovanje nacionalne varnosti. Zlasti nacionalna varnost ostaja v izključni pristojnosti vsake države članice.“

Pogodba DEU

6 Člen 20 PDEU določa:

„1. S Pogodbama se uvede državljanstvo Unije. Državljeni Unije so vse osebe z državljanstvom ene od držav članic. Državljanstvo Unije se doda nacionalnemu državljanstvu in ga ne nadomesti.

2. Državljeni Unije imajo pravice in dolžnosti, določene v Pogodbah. Med drugim imajo:

(a) pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic;

[...]

Te pravice se uresničujejo v skladu s pogoji in omejitvami, opredeljenimi s Pogodbama in ukrepi, sprejetimi za njuno izvajanje.“

7 Člen 21(1) PDEU določa:

„Vsak državljan Unije ima pravico prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic ob upoštevanju omejitev in pogojev, določenih s Pogodbama in ukrepi, ki so bili sprejeti za njuno uveljavitev.“

Listina

- 8 Člen 7 Listine, naslovljen „Spoštovanje zasebnega in družinskega življenja“, določa:
„Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, stanovanja ter komunikacij.“
- 9 Člen 9 Listine, naslovljen „Pravica sklepanja zakonske zveze in pravica ustvarjanja družine“, določa:
„Pravica sklepanja zakonske zveze in pravica ustvarjanja družine sta zagotovljeni v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo uresničevanje teh pravic.“
- 10 Člen 24 Listine, naslovljen „Pravice otroka“, določa:
„1. Otroci imajo pravico do potrebnega varstva in skrbi za zagotovitev njihove dobrobiti. Svoje mnenje lahko svobodno izražajo. Njihovo mnenje se upošteva v stvareh, ki jih zadevajo, v skladu z njihovo starostjo in zrelostjo.
2. Pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, se morajo upoštevati predvsem koristi otroka.
3. Vsak otrok ima pravico do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema, če to ni v nasprotju z njegovimi koristmi.“
- 11 Člen 45 Listine, naslovljen „Svoboda gibanja in prebivanja“, določa:
„1. Vsak državljan Unije ima pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.
2. Svoboda gibanja in prebivanja se lahko v skladu s Pogodbama prizna državljanom tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju ene od držav članic.“

Direktiva 2004/38/ES

- 12 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EEC (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 46) v členu 2, naslovljenem „Opredelitve pojmov“, določa:
„Za namene te direktive:
1. ‚Državljan Unije‘ pomeni vsako osebo, ki ima državljanstvo države članice;
2. ‚Družinski član‘ pomeni:
(a) zakonca;

- (b) partnerja, s katerim je državljan Unije sklenil registrirano partnerstvo na podlagi zakonodaje države članice, če zakonodaja države članice gostiteljice obravnava registrirana partnerstva kot enakovredna zakonski zvezi in v skladu s pogoji, določenimi v ustrezni zakonodaji države članice gostiteljice;
- (c) potomce v ravni črti, ki so mlajši od 21 let ali so vzdrževane osebe, in tiste zakonca ali partnerja, opredeljenega v točki (b);
- (d) vzdrževane prednike v ravni črti in vzdrževane prednike v ravni črti zakonca ali partnerja, opredeljenega v točki (b);

3. ‚Država članica gostiteljica‘ pomeni državo članico, v katero se državljan Unije preseli z namenom uresničevanja svoje pravice do prostega gibanja in prebivanja.“

13 Člen 4 te direktive, naslovljen „Pravica do izstopa“, določa:

„1. Brez vpliva na določbe o potnih listinah, ki se uporabljajo pri nadzorih državne meje, imajo vsi državljani Unije z veljavno osebno izkaznico ali potnim listom in njihovi družinski člani, ki niso državljani države članice in ki imajo veljavni potni list, pravico, da zapustijo ozemlje države članice zaradi potovanja v drugo državo članico.

[...]

3. Države članice v skladu s svojim pravom svojim državljanom izdajo in obnovijo osebno izkaznico ali potni list, v katerih je navedeno njihovo državljanstvo.

4. Potni list velja najmanj za vse države članice in za države, skozi katere mora imetnik iti, ko potuje med državami članicami. Kadar zakonodaja države članice ne predvideva izdajanja osebnih izkaznic, se potni list izda ali obnovi z veljavnostjo najmanj pet let.“

14 Člen 5 navedene direktive, naslovljen „Pravica do vstopa“, določa:

„1. Brez vpliva na določbe o potnih listinah, ki se uporabljajo pri nadzorih državne meje, države članice dovolijo državljanom Unije vstop na njihovo ozemlje z veljavno osebno izkaznico ali potnim listom ter dovolijo družinskim članom, ki niso državljani države članice, vstop na njihovo ozemlje z veljavnim potnim listom.

[...]

4. Kadar državljan Unije ali družinski član, ki ni državljan države članice, nimata potrebnih potnih listin ali potrebnih vizumov, če so ti zahtevani, zadevna država članica tem osebam, preden jih zavrne, zagotovi vse razumne možnosti, da si v razumnem času pridobijo potrebne listine ali da se jim te preskrbijo ali da lahko potrdijo ali dokažejo na druge načine, da zanje velja pravica do prostega gibanja in prebivanja.

[...]“

Bolgarsko pravo

- 15 Člen 25(1) Konstitutsia na Republika Bulgaria (ustava Republike Bolgarije) (v nadaljevanju: bolgarska ustava) določa:
- „Bolgarsko državljanstvo ima vsaka oseba, katere vsaj eden od staršev je bolgarski državljan ali ki je rojena na bolgarskem ozemlju, če ne pridobi drugega državljanstva po rodu. Bolgarsko državljanstvo se lahko pridobi tudi z naturalizacijo.“
- 16 Člen 8 Zakon za balgarskoto grazhdanstvo (zakon o bolgarskem državljanstvu) z dne 5. novembra 1998 (DV št. 136 z dne 18. novembra 1998, str. 1) določa, da ima „[b]olgarsko državljanstvo po rodu [...] vsaka oseba, katere vsaj eden od staršev je bolgarski državljan“.
- 17 Semeen kodeks (družinski zakonik) z dne 12. junija 2009 (DV št. 47 z dne 23. junija 2009, str. 19) v členu 60, naslovljenem „Materinstvo“, določa:
- „(1) Materinstvo se ugotavlja na podlagi rojstva.
- (2) Mati otroka je ženska, ki ga je rodila, in sicer tudi v primeru umetne oploditve.
- [...]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 18 V. M. A. je bolgarska državljanica, K. D. K. pa je državljanka Združenega kraljestva. Zadnjenavedena je bila rojena v Gibraltarju, kjer sta ti ženski leta 2018 sklenili zakonsko zvezo. Od leta 2015 prebivata v Španiji.
- 19 Decembra 2019 se je V. M. A. in K. D. K. v Španiji rodila hči S. D. K. A., ki skupaj z obema staršema tam tudi prebiva. V rojstnem listu te hčere, ki so ga izdali španski organi, je V. M. A. navedena kot „mati A“, K. D. K. pa kot „mati“ otroka.
- 20 V. M. A. je 29. januarja 2020 pri občini Sofija zaprosila za izdajo rojstnega lista za S. D. K. A., ki je bil potreben zlasti za izdajo bolgarskega osebne dokumenta. V. M. A. je vlogi priložila legaliziran in uradno overjen prevod izpiska iz matičnega registra v Barceloni (Španija) v zvezi z rojstvom S. D. K. A. v bolgarski jezik.
- 21 Občina Sofija je z dopisom z dne 7. februarja 2020 V. M. A. pozvala, naj v roku sedmih dni predloži dokazila o materinstvu v zvezi s S. D. K. A., in sicer glede identitete njene biološke matere. V zvezi s tem je navedla, da obrazec rojstnega lista, ki je eden izmed na nacionalni ravni veljavnih obrazcev listin o osebnem stanju, določa eno samo polje za „mater“ in drugo polje za „očeta“, pri čemer je v vsako od teh polj mogoče vpisati samo eno ime.
- 22 V. M. A. je 18. februarja 2020 občini Sofija odgovorila, da v skladu z veljavno bolgarsko zakonodajo zahtevane informacije ni dolžna predložiti.
- 23 Občina Sofija je zato z odločbo z dne 5. marca 2020 vlogo V. M. A. za izdajo rojstnega lista za S. D. K. A. zavrnila. To zavrnitev je obrazložila z neobstojem informacij o identiteti biološke matere zadevnega otroka in s tem, da je vpis dveh staršev ženskega spola v rojstni list v nasprotju z javnim redom Republike Bolgarije, ki ne dovoljuje zakonskih zvez med osebama istega spola.

- 24 V. M. A. je zoper to zavrnilno odločbo vložila tožbo pri Administrativen sad Sofia-grad (upravno sodišče v Sofiji, Bolgarija), ki je predložitveno sodišče.
- 25 To sodišče navaja, da ima S. D. K. A. na podlagi člena 25(1) bolgarske ustave in člena 8 zakona o bolgarskem državljanstvu bolgarsko državljanstvo, čeprav zadevna oseba doslej še nima rojstnega lista, ki bi ga izdali bolgarski organi. To, da so ti organi zavrnilo izdajo take listine zanjo, naj namreč ne bi pomenilo, da ji je bolgarsko državljanstvo zavrnjeno.
- 26 Navedeno sodišče pa je v dvomih, ali se s tem, da so bolgarski organi zavrnilo evidentiranje rojstva bolgarskega državljanca, ki se je zgodilo v drugi državi članici in ki je bilo potrjeno z rojstnim listom, v katerem sta navedeni dve materi, ki so ga izdali pristojni organi zadnjenavedene države članice, posega v pravice, ki so takemu državljanu podeljene s členoma 20 in 21 PDEU ter členu 7, 24 in 45 Listine. Zavrnitev bolgarskih organov, da izdajo rojstni list, bi namreč – čeprav naj ne bi imela pravnih učinkov na bolgarsko državljanstvo zadevnega otroka in posledično na njegovo državljanstvo Unije – lahko otežila izdajo bolgarskega osebnega dokumenta ter zato tega otroka ovirala pri uresničevanju pravice do prostega gibanja in torej pri polnem uživanju pravic, ki jih ima kot državljan Unije.
- 27 To sodišče se v delu, v katerem je druga mati S. D. K. A., in sicer K. D. K., državljanka Združenega kraljestva, tudi sprašuje, ali so pravne posledice, ki izhajajo iz Sporazuma o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL 2020, L 29, str. 7, v nadaljevanju: Sporazum o izstopu), in zlasti to, da ta otrok ne bi mogel več uživati statusa državljanca Unije prek državljanstva K. D. K., upoštevne za presojo tega vprašanja.
- 28 Poleg tega se Administrativen sad Sofia-grad (upravno sodišče v Sofiji) sprašuje, ali bi morebitna naložitev obveznosti bolgarskim organom, naj pri sestavi rojstnega lista v tej listini kot starša zadevnega otroka navedejo dve materi, lahko pomenila poseg v javni red in nacionalno identiteto Republike Bolgarije, saj ta država članica ni predvidela možnosti, da se v rojstni list za tega otroka vpišeta dva starša istega spola. To sodišče v zvezi s tem navaja, da so določbe, ki urejajo razmerje med navedenim otrokom in njegovimi starši, v bolgarski ustavni tradiciji ter bolgarski doktrini s področja družinskega in dednega prava ob upoštevanju sedanjega stanja razvoja družbe v Bolgariji tako s čisto pravnega vidika kot tudi z vidika vrednot temeljnega pomena.
- 29 Administrativen sad Sofia-grad (upravno sodišče v Sofiji) tako meni, da je treba najti ravnovesje med ustavno in nacionalno identiteto Republike Bolgarije na eni strani ter interesi otroka, zlasti njegovo pravico do zasebnega življenja in prostega gibanja, na drugi strani.
- 30 Navedeno sodišče se sprašuje, ali bi bilo mogoče v obravnavani zadevi tako ravnovesje doseči z uporabo načela sorazmernosti, in zlasti, ali bi bilo mogoče sprejemljivo ravnovesje med temi različnimi legitimnimi interesi doseči tako, da bi bila v polje „mati“ vpisana ena od obeh mater, navedenih v rojstnem listu, ki so ga sestavili španski organi, ki je bodisi otrokova biološka mati bodisi mati, ki je to postala po drugi poti, na primer s posvojitvijo, medtem ko bi bilo polje „oče“ puščeno prazno. Opozarja, da bi sicer taka rešitev lahko povzročila tudi nekatere težave zaradi morebitnih razlik med rojstnim listom, ki bi ga sestavili bolgarski organi, in rojstnim listom, ki so ga sestavili španski organi, vendar bi ta rešitev tako omogočila, da bolgarski organi izdajo rojstni list, s čimer bi se odpravile ali vsaj omilile morebitne ovire za prosto gibanje zadevnega otroka. Vendar se navedeno sodišče sprašuje, ali bi bila navedena rešitev združljiva s pravico do zasebnega in družinskega življenja tega otroka, določeno v členu 7 Listine.

- 31 Nazadnje se predložitveno sodišče za primer, da bi Sodišče ugotovilo, da pravo Unije zahteva, naj se v rojstni list, ki ga sestavijo bolgarski organi, vpišeta obe materi zadevnega otroka, sprašuje, kako naj se ta zahteva izpolni, saj to sodišče obrazca rojstnega lista, ki je eden izmed na nacionalni ravni veljavnih obrazcev listin o osebnem stanju, ne more zamenjati.
- 32 V teh okoliščinah je Administrativen sad Sofia-grad (upravno sodišče v Sofiji) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člena 20 in 21 PDEU ter člene 7, 24 in 45 Listine razlagati tako, da bolgarskim upravnim organom, pri katerih je bila vložena zahteva za izdajo rojstnega lista za potrditev rojstva otroka z bolgarskim državljanstvom, rojenega v drugi državi članici [Unije], ki je bilo potrjeno s španskim rojstnim listom, v katerem sta kot materi navedeni dve osebi ženskega spola, brez natančnejših podatkov, ali je ena od njiju, in če da, katera, biološka mati otroka, ne dopuščajo zavrnitve izdaje bolgarskega rojstnega lista z utemeljitvijo, da tožeča stranka ne želi navesti, katera je biološka mati otroka?

2. Ali je treba člen 4(2) PEU [in] člen 9 Listine razlagati tako, da varstvo nacionalne identitete in ustavne identitete držav članic [Unije] pomeni, da imajo zadnje glede določb o ugotavljanju razmerij med starši in otroki široko polje proste presoje? Konkretno:

Ali je treba člen 4(2) PEU razlagati tako, da je državam članicam dopuščeno zahtevati informacije o biološkem razmerju med starši in otrokom?

Ali je treba člen 4(2) PEU v povezavi s členom 7 in členom 24(2) Listine razlagati tako, da je nujno, da se pretehtajo nacionalna identiteta in ustavna identiteta države članice na eni strani in korist otroka na drugi strani, da bi se vzpostavilo ravnovesje interesov, pri čemer je treba upoštevati, da trenutno glede možnosti, da se kot starša v rojstni list vpišeta osebi istega spola, brez podrobnejših podatkov, ali je ena od njiju, in če da, katera, otrokov biološki starš, niti z vidika vrednot niti s pravnega vidika ni konsenza? Če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, kako bi bilo konkretno mogoče doseči tako ravnovesje interesov?

3. Ali so pravne posledice [Sporazuma o izstopu] upoštevne za odgovor na prvo vprašanje, če je ena od mater, ki je navedena v rojstnem listu, ki ga je izdala druga država članica, državljanka Združenega kraljestva, druga mati pa državljanka članice [Unije], zlasti če se upošteva, da zavrnitev izdaje otrokovega bolgarskega rojstnega lista pomeni oviro za izdajo otrokovega osebnega dokumenta v državi članici [Unije] in s tem morebiti otežuje neomejeno uveljavljanje njegovih pravic kot državljana Unije?

4. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: Ali pravo Unije, zlasti načelo učinkovitosti, zavezuje pristojne nacionalne organe, da odstopijo od obrazca za sestavo rojstnega lista, ki je [eden izmed na nacionalni ravni veljavnih obrazcev listin o osebnem stanju]?”

Postopek pred Sodiščem

- 33 Predložitveno sodišče je v predlogu za sprejetje predhodne odločbe predlagalo obravnavo zadeve po hitrem postopku na podlagi člena 105 Poslovnika Sodišča. Navedeno sodišče zlasti trdi, da bi zavrnitev izdaje rojstnega lista za S. D. K. A., ki naj bi bila bolgarska državljanka, s strani bolgarskih organov temu otroku povzročila resne težave pri pridobitvi bolgarskega osebnega dokumenta ter s tem pri uresničevanju njegove pravice do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki je zagotovljena s členom 21 PDEU.

- 34 Člen 105(1) Poslovnika določa, da lahko predsednik Sodišča na predlog predložitvenega sodišča ali izjemoma po uradni dolžnosti po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odloči, da se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem postopku, če je treba zadevo zaradi njene narave obravnavati v kar najkrajšem času.
- 35 V obravnavani zadevi je predsednik Sodišča 19. oktobra 2020 po opredelitvi sodnika poročevalca in generalne pravobranilke odločil, da ugodí predlogu za obravnavanje po hitrem postopku iz točke 31 te sodbe. Ta odločitev je bila obrazložena z dejstvom, da S. D. K. A., majhen otrok, trenutno nima potnega lista, pri čemer prebiva v državi članici, katere državljanstva nima. Ker je namen postavljenih vprašanj ugotoviti, ali morajo bolgarski organi za tega otroka izdati rojstni list, in ker je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da je v skladu z nacionalnim pravom taka listina potrebna za pridobitev bolgarskega potnega lista, lahko hiter odgovor Sodišča prispeva k temu, da bo navedeni otrok hitreje pridobil potni list (glej v tem smislu sklep predsednika Sodišča z dne 3. julija 2015, Gogova, C-215/15, neobjavljen, EU:C:2015:466, točke od 12 do 14).

Vprašanja za predhodno odločanje

- 36 Predložitveno sodišče z vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali pravo Unije državo članico zavezuje, da – za otroka, ki je državljan te države članice ter čigar rojstvo v drugi državi članici je potrjeno z rojstnim listom, ki so ga sestavili organi te druge države članice v skladu z njenim nacionalnim pravom ter v katerem sta kot materi tega otroka navedeni državljanka prve od teh držav članic in njena žena, ne da bi bilo določeno, katera od obeh žensk je navedenega otroka rodila – izda rojstni list zaradi pridobitve osebnega dokumenta po njenih predpisih. Če je odgovor pritrdilen, navedeno sodišče sprašuje, ali pravo Unije zahteva, da tak rojstni list tako kot tisti, ki so ga izdali organi države članice, v kateri je otrok rojen, vsebuje navedbo imen teh dveh žensk kot mater.
- 37 Navedeno sodišče želi tudi izvedeti, ali dejstvo, da je druga od mater zadevnega otroka državljanka Združenega kraljestva, ki zdaj ni več država članica, kakor koli vpliva na odgovor na to vprašanje.
- 38 V uvodu je treba opozoriti, prvič, da v skladu z mednarodnim pravom opredelitev pogojev za pridobitev in izgubo državljanstva spada v pristojnost posamezne države članice ter, drugič, da morajo zadevna nacionalna pravila v položajih, za katere velja pravo Unije, to pravo upoštevati (sodbi z dne 2. marca 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, točki 39 in 41, ter z dne 12. marca 2019, Tjebbes in drugi, C-221/17, EU:C:2019:189, točka 30).
- 39 V skladu z ugotovitvami predložitvenega sodišča, ki je v zvezi s tem edino pristojno, ima S. D. K. A. že po rodu bolgarsko državljanstvo, in sicer na podlagi člena 25(1) bolgarske ustave.
- 40 V skladu s členom 20(1) PDEU so državljani Unije vse osebe z državljanstvom ene od držav članic. To pomeni, da ima S. D. K. A. na podlagi te določbe kot bolgarska državljanka status državljana Unije.
- 41 V zvezi s tem je Sodišče večkrat poudarilo, da je status državljana Unije zasnovan kot temeljni status državljanov držav članic (sodbi z dne 20. septembra 2001, Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, točka 31, in z dne 15. julija 2021, A (Javna zdravstvena oskrba), C-535/19, EU:C:2021:595, točka 41).

- 42 Kot izhaja iz sodne prakse Sodišča, se državljan države članice, ki je na podlagi svojega statusa državljana Unije uresničeval svojo pravico do prostega gibanja in prebivanja v državi članici, ki ni njegova izvorna država članica, lahko sklicuje na pravice, ki jih ima zaradi tega statusa, zlasti na pravice iz člena 21(1) PDEU, in to po potrebi tudi proti svoji izvorni državi članici (sodba z dne 5. junija 2018, Coman in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točka 31 in navedena sodna praksa). Na to določbo in na določbe, sprejete za njeno izvajanje, se lahko sklicujejo tudi državljani Unije, ki so rojeni v državi članici gostiteljici svojih staršev in niso nikoli uresničevali pravice do prostega gibanja (sodba z dne 2. oktobra 2019, Bajratari, C-93/18, EU:C:2019:809, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 43 Na podlagi člena 21(1) PDEU ima vsak državljan Unije pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic ob upoštevanju omejitev in pogojev, določenih s Pogodbama in ukrepi, ki so bili sprejeti za njuno uveljavitev. Da bi bilo državljanom držav članic omogočeno uresničevanje te pravice, člen 4(3) Direktive 2004/38 državam članicam nalaga, naj svojim državljanom v skladu s svojo zakonodajo izdajo osebno izkaznico ali potni list, v katerih je navedeno njihovo državljanstvo.
- 44 Ker je torej S. D. K. A. bolgarska državljanka, ji bolgarski organi morajo izdati osebno izkaznico ali potni list z navedbo njenega državljanstva in priimka, kot izhaja iz rojstnega lista, ki so ga sestavili španski organi, pri čemer je Sodišče že imelo priložnost ugotoviti, da člen 21 PDEU nasprotuje temu, da organi države članice z uporabo svojega nacionalnega prava zavrnejo priznanje priimka otroka, kot je bil določen in registriran v drugi državi članici, v kateri je bil ta otrok rojen in v kateri odtlej prebiva (glej v tem smislu sodbo z dne 14. oktobra 2008, Grunkin in Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, točka 39).
- 45 Pojasniti je treba še, da člen 4(3) Direktive 2004/38 bolgarskim organom nalaga, naj S. D. K. A. izdajo osebno izkaznico ali potni list neodvisno od tega, ali bo za tega otroka sestavljen nov rojstni list. V delu, v katerem bolgarsko pravo zahteva sestavo bolgarskega rojstnega lista pred izdajo bolgarske osebne izkaznice ali potnega lista, se tako ta država članica ne more sklicevati na svoje nacionalno pravo, da bi zavrnila izdajo take osebne izkaznice ali potnega lista za S. D. K. A.
- 46 Tak dokument sam ali v povezavi z drugimi dokumenti, in sicer glede na okoliščine primera z dokumentom, ki ga je izdala država članica gostiteljica zadevnega otroka, mora otroku v položaju, v kakršnem je S. D. K. A., omogočiti, da uresničuje svojo pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki je zagotovljena s členom 21(1) PDEU, z vsako od obeh mater, katerih status staršev tega otroka je določila njuna država članica gostiteljica med prebivanjem v skladu z Direktivo 2004/38.
- 47 Opozoriti je treba, da pravice, ki jih imajo državljani držav članic na podlagi člena 21(1) PDEU, vključujejo pravico do običajnega družinskega življenja v državi članici gostiteljici in po vrnitvi v državo članico, katere državljani so, tudi v tej državi, tako da imajo ti državljani pravico, da so tam ob njih prisotni člani njihove družine (sodba z dne 5. junija 2018, Coman in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točka 32 in navedena sodna praksa).
- 48 Ni sporno, da so v zadevi v glavni stvari španski organi zakonito ugotovili starševsko vez, biološko oziroma pravno, med S. D. K. A. in njenima staršema, in sicer V. M. A. in K. D. K., ter to vez potrdili v rojstnem listu, ki so ga izdali za otroka zadnjenavedenih. V. M. A. in K. D. K. mora biti torej na podlagi člena 21 PDEU in Direktive 2004/38 kot staršema mladoletnega državljanca Unije, katerega varstvo in vzgojo dejansko zagotavljata, v vseh državah članicah priznana pravica, da ga

spremljata pri uresničevanju njegove pravice do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic (glej po analogiji sodbo z dne 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, točke od 50 do 52 in navedena sodna praksa).

- 49 Zato so bolgarski organi tako kot organi vsake druge države članice dolžni to starševsko vez priznati, zato da se S. D. K. A. omogoči, da – ker je v skladu z navedbami predložitvenega sodišča pridobila bolgarsko državljanstvo – neovirano skupaj z vsakim od staršev uresničuje svojo pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki je zagotovljena s členom 21(1) PDEU.
- 50 Poleg tega je za to, da se S. D. K. A. dejansko omogoči uresničevanje njene pravice do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic z vsakim od staršev, potrebno, da imata lahko V. M. A. in K. D. K. dokument, v katerem sta navedeni kot osebi, ki sta pooblaščen, da potujeta s tem otrokom. V obravnavani zadevi so organi države članice gostiteljice najprimernejši za sestavo takega dokumenta, ki je lahko rojstni list. Druge države članice morajo ta dokument priznati.
- 51 Res je, kot je navedlo predložitveno sodišče, da člen 9 Listine določa, da sta pravica sklepanja zakonske zveze in pravica ustvarjanja družine zagotovljeni v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo uresničevanje teh pravic.
- 52 V zvezi s tem je v obstoječem stanju prava Unije osebno stanje, v katero spadajo pravila o zakonski zvezi ter o razmerjih med starši in otroki, področje, ki spada v pristojnost držav članic, pravo Unije pa v to pristojnost ne posega. Države članice se tako prosto odločijo, ali bodo v nacionalnem pravu za osebe istega spola predvidele zakonsko zvezo in starševstvo ali ne. Vendar mora vsaka država članica pri izvajanju te pristojnosti spoštovati pravo Unije, zlasti določbe Pogodbe DEU o svoboščini prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, priznani vsakemu državljanu Unije, tako da v ta namen prizna osebno stanje, ki je bilo ugotovljeno v drugi državi članici v skladu z njenim pravom (glej v tem smislu sodbo z dne 5. junija 2018, Coman in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točke od 36 do 38 in navedena sodna praksa).
- 53 V tem okviru predložitveno sodišče Sodišče sprašuje, ali bi lahko bil člen 4(2) PEU podlaga za zavrnitev bolgarskih organov, da izdajo rojstni list za S. D. K. A. in s tem osebno izkaznico ali potni list za tega otroka. Navedeno sodišče zlasti opozarja, da bi lahko morebitna obveznost teh organov, da sestavijo rojstni list, v katerem sta kot starša navedenega otroka navedeni dve osebi ženskega spola, posegala v javni red in nacionalno identiteto Republike Bolgarije, ker naj v bolgarski ustavi in bolgarskem družinskem pravu starševstvo dveh oseb istega spola ne bi bilo predvideno.
- 54 V zvezi s tem je treba spomniti, da v skladu s členom 4(2) PEU Unija spoštuje nacionalno identiteto držav članic, ki je neločljivo povezana z njihovimi temeljnimi političnimi in ustavnimi strukturami.
- 55 Poleg tega je Sodišče večkrat razsodilo, da je treba pojem „javni red“ kot utemeljitev izjeme od temeljne svoboščine razlagati ozko, tako da njegovega obsega ne more enostransko določiti vsaka država članica brez nadzora institucij Unije. Iz tega izhaja, da se je na javni red mogoče sklicevati le ob resnični in dovolj resni grožnji temeljnemu interesu družbe (sodba z dne 5. junija 2018, Coman in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točka 44 in navedena sodna praksa).

- 56 Kot pa je generalna pravobranilka v bistvu navedla v točkah 150 in 151 sklepnih predlogov, obveznost države članice, da na eni strani otroku, ki je državljan te države članice in je rojen v drugi državi članici ter čigar rojstni list, ki so ga izdali organi te druge države članice, kot njegova starša določa osebi istega spola, izda osebno izkaznico ali potni list ter da na drugi strani prizna starševsko vez med tem otrokom in vsako od teh dveh oseb v okviru, v katerem ta otrok uresničuje svoje pravice na podlagi člena 21 PDEU in aktov sekundarne zakonodaje v zvezi s tem členom, ne posega v nacionalno identiteto niti ne ogroža javnega reda te države članice.
- 57 Taka obveznost namreč ne pomeni, da mora država članica, katere državljan je zadevni otrok, v svojem nacionalnem pravu predvideti starševstvo oseb istega spola ali starševsko vez med tem otrokom in osebama, ki sta v rojstnem listu, ki so ga sestavili organi države članice gostiteljice, navedeni kot njegova starša, priznati za druge namene od uresničevanja pravic, ki jih ima navedeni otrok na podlagi prava Unije (glej po analogiji sodbo z dne 5. junija 2018, Coman in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točki 45 in 46).
- 58 Dodati je treba, da je nacionalni ukrep, ki lahko ovira uresničevanje prostega pretoka oseb, lahko utemeljen le, če je v skladu s temeljnimi pravicami iz Listine, katere spoštovanje zagotavlja Sodišče (sodba z dne 5. junija 2018, Coman in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točka 47).
- 59 V položaju, ki je predmet spora o glavni stvari, so tako pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, zagotovljena s členom 7 Listine, kot tudi pravice otroka, zagotovljene s členom 24 Listine, in sicer zlasti pravica, da se pri vseh ukrepih, ki se nanašajo na otroke, upoštevajo predvsem koristi otroka, ter pravica do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema temeljne.
- 60 Kot je v zvezi s tem razvidno iz Pojasnil k Listini o temeljnih pravicah (UL 2007, C 303, str. 17), imajo v skladu s členom 52(3) Listine pravice, zagotovljene z njenim členom 7, enak pomen in področje uporabe kot pravice, zagotovljene s členom 8 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu.
- 61 Iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice pa izhaja, da je obstoj „družinskega življenja“ dejansko vprašanje, ki je odvisno od resničnosti tesnih osebnih vezi v praksi, ter da je možnost, da eden od staršev in njegov otrok živita skupaj, temeljni element družinskega življenja (ESČP, 12. julij 2001, K. in T. proti Finski, CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, točki 150 in 151). Poleg tega, kot je Sodišče že ugotovilo, iz te sodne prakse izhaja, da spada odnos med partnerjema istega spola pod pojma „zasebno življenje“ in „družinsko življenje“ ravno tako kot odnos med osebama različnega spola, ki sta v enakem položaju (sodba z dne 5. junija 2018, Coman in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 62 Zato je, kot je generalna pravobranilka navedla v točki 153 sklepnih predlogov, razmerje zadevnega otroka z vsako od obeh oseb, s katerima ima dejansko družinsko življenje v državi članici gostiteljici in ki sta v rojstnem listu, ki so ga sestavili organi te države članice, navedeni kot njegova starša, varovano s členom 7 Listine.
- 63 Poleg tega, kot je bilo opozorjeno v točki 59 te sodbe, je treba pravico do spoštovanja družinskega življenja, kot je določena v členu 7 Listine, razlagati v povezavi z obveznostjo, da se upošteva korist otroka, ki je priznana v členu 24(2) Listine. Ker pa člen 24 Listine, kot je opozorjeno v Pojasnilih k Listini o temeljnih pravicah, pomeni vključitev – v pravo Unije – glavnih pravic otroka, ki so določene v Konvenciji o otrokovih pravicah, ki so jo ratificirale vse države članice, je treba pri

razlagi tega člena ustrezno upoštevati določbe te konvencije (glej v tem smislu sodbi z dne 14. februarja 2008, *Dynamic Medien*, C-244/06, EU:C:2008:85, točka 39, in z dne 11. marca 2021, *État belge (Vrnitev enega od mladoletnikovih staršev)*, C-112/20, EU:C:2021:197, točka 37).

- 64 Natančneje, člen 2 navedene konvencije v zvezi z otrokom določa načelo prepovedi diskriminacije, ki zahteva, da se pravice iz te konvencije, med katerimi je v njenem členu 7 pravica do vpisa v rojstno matično knjigo, do imena in do pridobitve državljanstva, temu otroku zagotovijo, ne da bi bil ta v zvezi s tem diskriminiran, vključno z diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti njegovih staršev.
- 65 V teh okoliščinah bi bilo to, da bi bil ta otrok prikrajšan za razmerje z enim od svojih staršev v okviru uresničevanja svoje pravice do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic ali da bi mu bilo uresničevanje te pravice dejansko onemogočeno ali čezmerno oteženo, ker so njegovi starši istega spola, v nasprotju s temeljnimi pravicami, ki jih člena 7 in 24 Listine zagotavljata temu otroku.
- 66 Nazadnje, okoliščina, da je eden od staršev zadevnega otroka državljanica Združenega kraljestva, ki zdaj ni več država članica, v zvezi s tem ni pomembna.
- 67 Poleg tega je treba za primer, da bi se po preverjanju izkazalo, da S. D. K. A. nima bolgarskega državljanstva, opozoriti, da morajo vse države članice za K. D. K. in S. D. K. A. šteti, da sta ne glede na svoje državljanstvo in ne glede na to, ali imata status državljanov Unije, zakonska partnerka in potomka v ravni črti v smislu člena 2(2)(a) in (c) Direktive 2004/38 in torej družinski članici V. M. A. (glej v tem smislu sodbo z dne 5. junija 2018, *Coman in drugi*, C-673/16, EU:C:2018:385, točki 36 in 51).
- 68 Mladoletnega otroka, čigar status državljan Unije ni dokazan in čigar rojstni list, ki so ga izdali pristojni organi države članice, kot njegova starša določa osebi istega spola, od katerih je ena državljanica Unije, morajo namreč vse države članice za potrebe uresničevanja pravic, podeljenih s členom 21(1) PDEU in z njim povezanih aktov sekundarne zakonodaje, šteti za potomca v ravni črti te državljanke Unije v smislu Direktive 2004/38.
- 69 Glede na vse zgornje preudarke je treba na postavljena vprašanja odgovoriti, da je treba člen 4(2) PEU, člena 20 in 21 PDEU ter člene 7, 24 in 45 Listine v povezavi s členom 4(3) Direktive 2004/38 razlagati tako, da je v primeru, v katerem gre za mladoletnega otroka, ki je državljan Unije in na čigar rojstnem listu, ki so ga izdali pristojni organi države članice gostiteljice, sta kot starša navedeni dve osebi istega spola, država članica, katere državljan je ta otrok, dolžna, prvič, temu otroku izdati osebno izkaznico ali potni list, ne da bi zahtevala, naj njeni nacionalni organi predhodno izdajo rojstni list, in drugič, tako kot vse druge države članice priznati dokument, izdan v državi članici gostiteljici, ki navedenemu otroku omogoča, da z vsako od navedenih dveh oseb uresničuje svojo pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.

Stroški

- 70 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 4(2) PEU, člena 20 in 21 PDEU ter člene 7, 24 in 45 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah v povezavi s členom 4(3) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EEC, je treba razlagati tako, da je v primeru, v katerem gre za mladoletnega otroka, ki je državljan Unije in na čigar rojstnem listu, ki so ga izdali pristojni organi države članice gostiteljice, sta kot starša navedeni dve osebi istega spola, država članica, katere državljan je ta otrok, dolžna, prvič, temu otroku izdati osebno izkaznico ali potni list, ne da bi zahtevala, naj njeni nacionalni organi predhodno izdajo rojstni list, in drugič, tako kot vse druge države članice priznati dokument, izdan v državi članici gostiteljici, ki navedenemu otroku omogoča, da z vsako od navedenih dveh oseb uresničuje svojo pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.

Podpisi